

מעדני אשר

גיליון שי"ג
(שנה ז')

פרשת ויקרא תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

האם אפשר לעשות מליחה בסוכר במקום מלח והאם אפשר להטביל הלחם בסוכר במקום מלח?

בפרשת ב' י"ג על כל קרבנך תקריב מלח.

יש לחקור האם אפשר להניח סוכר במקום מלח על הקרבנות וכן להוציא דם מבשר או דילמא סוכר לא הואי כמו מלח.

הנה בשו"ת הלכות קטנות חלק א' סימן ר"ח נשאל האם מותר למלוח הקרבן בסוכר.

ומסיק: שהסוכר הוא מלח גמור, שמעמיד הדברים זמן רב, שבעלי הקימ"א אומרים שיש בהם מלח ובקנה הסוכר שמביאים ממצרים קרוב לשורשו הוא מלוח וכן בראשו והאמצעי שלם.

ומקשה הלכות קטנות: היאך אפשר למלוח הקרבן בסוכר, הרי התורה אמרה בפרשתך כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו.

ומתיר: דנפק"מ היכא דאין שם מלח אי אתי עשה דבמלח תמלח ודחי לא תעשה דכל דבש לא תקטירו, עי' בח"ב סי' רמ"ח.

ובמנחת חינוך מצוה ק"ט תמה עליו: הרי קימ"ל זבחים צ"ז ע"ב דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, א"כ איך כתב דאמרין עשה דוחה לא תעשה לגבי הלאו של לא תקטירו.

ובצינונים לתורה להגאון רבי יוסף ענגיל כלל מ' הקשה עליו: הרי הלאו נאמר אף באופן שיש מצוה של הקטרה, דבדבר מתוק אין בו מצוה, א"כ איך שייך לומר עשה דוחה לא תעשה, עי"ש מה שתירץ, וכעין שכתב בתוספת רבי עקיבא איגור סוף פרק ג' דפסחים דאסור לשחוט קרבן פסח על חמץ מדין עשה דוחה לא תעשה, דהרי הלאו נאמר בפירוש אף היכא שיש מצוה שאסור.

נחלקו האחרונים האם הדין דסוכר הואי כמלח נאמר גם לגבי מליחת בשר כדי להוציא הדם.

בהג"ה להלכות קטנות: כתב דהחידוש של הלכות קטנות דסוכר הואי כמלח לגבי קרבנות, נפקא מינה גם בזמן הזה באם שכחו ומלחו בשר בצוקר ובשלוהו כן, דיש לצדד להקל כגון אם יש ס' נגד החתיכה דמותרת החתיכה כדעת המחבר ביו"ד סי' ס"ט ס"א דבלא מליחה נקט הרמ"א דאף אם יש נגד חתיכת הבשר ס' אסור.

ובעיקרי הד"ט אור"ח סימן י"ד כתב דבמקום שאין מלח אפשר לעשות מליחת בשר להוציא הדם בסוכר, כמו שכתב הלכות קטנות, וכן כתב במעשה אברהם יור"ד סימן ל', ומביא ראיה: מהא דצוקער נקרא בלע"ז מלח אינדיאני, חזינן דיש בזה מליחה.

וכן בשו"ת ארץ צבי פרומר סי' נז ד"ה אמנם כתב שיש ראייה טבעית לדברי הלכות קטנות, שהרי השותה תה עם סוכר אינו משקוט הצמאון ואדרבה נעשה על ידי זה צמא יותר, ומוכח דסוכר יש בו מלח.

אבל בשו"ת דברי חיים ח"א יור"ד סי' כ"ה חולק על הגה"ה בהלכות קטנות: וז"ל לפע"ד גם הוא לא אמר רק דמותר למלוח קרבן בסוכר דמקיים בזה מצות ברית מלח, דהוא עצמו דבר המקיים כמו מלח ממש, אבל להפליט בשר בעינן דוקא מידי שמרתיח ומחמם ורק במלח יפלוט הדם לא זולת זה, עיין דעת תורה יור"ד סימן ס"ט ס"ק ג', ועיין יד יהודה יור"ד סימן ס"ט ס"ק צ"ג, ועיין דרכי תשובה יור"ד סימן ס"ט בענין מליחה בסוכר.

ובשו"ת אבני נזר אורח חיים סימן תקל"ב מביא את דברי ספר הלכות קטנות, וכותב שרצה להתוודע מה שנמצא בזה בספרי הרופאים ושאלתי לד"ר והכחישי כל הענין ואמר שהציקער אינו מלח כלל, ואני שמעתי בילדותי מהרה"ג ר' משה שהי' אבד"ק לאדז שנמצא בספרי הרופאים שהוא מלח.

ובשו"ת דברי יציב יורה דעה סימן ט"ז נסתפק לדברי ההלכות קטנות דצוקער מעמיד עכ"פ, ולענין קרבן שפיר דמי, דיש להסתפק אם גם לענין שבת דינו כמעבד ובב' שלישי צוקער אסור כמו במי מלח עיין שו"ע אור"ח סי' שכ"א ס"ב וראיתי בנודד ישראל על הל' שבת סי' ע"ה ס"ג בליקוטי רימ"א סק"ד שהביא מהיסוד יוסף דאסור גם בסוכר ב' שלישים ושליש מים. ושוב הראוני שגם בצינונים לתורה להג"ה ענגיל בכלל מ' בד"ה והנה אם העיר בזה בהערה בעלמא, דלהלכות קטנות אולי אסור לעשות הילמי בצוקער, אך לא מצינו זה בפוסקים, ובפשוטו נראה דאינו מעבד אף דלענין קרבן כשר להלכות קטנות.

ובספר יפה ללב אור"ח סימן קס"ז ס"ק י' כתב דמהני להטביל פרוסת המוציא בסוכר במקום מלח, דהנה מה שצריך להביא מלח על שלחנו של אדם כן כתב רמ"א אור"ח סימן קס"ז ס"ק ה', עי"ש עוד טעם דמגין מפני הפרעניות הוא מפני שהשלחן דוגמת המזבח שמקריבין עליו קרבנות והאכילה היא דוגמת הקרבן, ולכן כמו דכתיב גבי קרבן על כל קרבנך תקריב מלח ולא תשבית מלח ברית מלח אלוקיך מעל מנחתך כן צריך שיהיה המלח מונח על השולחן ויטביל פרוסת המוציא במלח, א"כ לפי דברי בעל הלכות קטנות שמהני סוכר בקרבן א"כ אפשר לטבול פת לחם בסוכר, וכן סובר החתם סופר, מובא בספר זכרון משה דף ס"ז הובא בהוספה לצוואת החתם סופר.

אבל בשו"ת תורה לשמה סימן ת"ק כתב דלא מהני לטבול בסוכר וכן כתב בכף החיים אור"ח סימן קס"ז.

גליון זה נודב ע"י ידידנו
שלוחא דרבנן איש אמונם של גדולי ישראל
הלוחם ומוסר נפשו למען קדשי ישראל

הרב החסיד מנחם אליעזר מוזס שליט"א

לרגל יומא דהלולא רבה של הרה"ק האמרי חיים מוויזניץ זי"ע
החל ט' ניסן

יהא רעוא שזכותו של בעל ההלולא יגן בעדו שיעליח בכל המלחמות לכבוד ה' ותורתו

איך יש מציאות שיש קרבן לקטן דצריך המשנה למעט אותו

שאינו יכול לסמוך על קרבן שלו?

בפרשתן א' ד' וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו.

איתא במשנה מנחות צ"ג ע"א הכל סומכין חוץ מחרש שוטה וקטן.

ובגמ' הטעם משום דלאו בני דעה נינהו.

יש להקשות: איך יש מציאות שיהא קרבן לקטן דצריכה המשנה למעט אותו שאין יכול לעשות סמיכה, הרי לקטן מימלא אין קרבן, שהרי אין יכול להפריש קרבן כיון שאין לו דעת, וליכא למימר שצריך להשמיענו שאין יכול לסמוך על קרבן חבירו, זה אינו שהרי גם גדול אינו יכול לסמוך על קרבן חבירו, שהרי אין אדם יכול לסמוך על קרבן חבירו דבעינן סמיכה בבעלים, א"כ מדוע צריכה המשנה למעט קטן, ובשלמא חרש ושוטה יש מציאות שיהא להם קרבן כשהפרישו קודם שנעשה שוטה או קודם שנתחרש, כך הקשה במנחת חינוך מצוה קט"ו, וכן בתוספת חדשים מנחות פרק ט' משנה ח', וכן בספר רחש לבב חתנו של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל סימן מ"ג, וכן ברש"ש מנחות צ"ג ע"א.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שכתב הרמב"ם הלכות נדרים פרק י"א הלכה ד' דמופלא הסמוך לאיש קרבנותיו ונדריו חלים מן התורה, א"כ נדרו הוא נדר, לכן כשמפריש קרבן חל על זה דין קרבן, ובכזה קטן מיירי המשנה, דמ"מ אינו יכול לסמוך דלגבי שאר דיני תורה הוא עדיין בגדר קטן, כך תירץ במנחת חינוך מצוה קט"ו.

ב. סתם משנה רבי מאיר דסבירא ליה דירוש סומך, א"כ אפשר לומר דהא דקטן אינו סומך, מיירי בקטן שירש קרבן, ולכן הו"א שיכול לסמוך אף שהוא קטן, לכן צריך לאשמעינן שאינו יכול לסמוך, כך תירץ בתוספת חדשים על משניות מנחות פרק ט' משנה ח'.

ג. ע"פ מה דאיתא בגמ' נדרים ל"ה ע"ב אדם מביא קרבן מצורע על בניו הקטנים, א"כ משכחת שפיר קרבן לקטן לכן צריך למעטו מסמיכה, כך תירץ ברש"ש מנחות צ"ג ע"א.

ד. יש לומר דמיירי במדיר את בנו בנזיר, למאי דקימ"ל נזיר כ"ט ע"א דהלכה למשה מסיני, וקרבן נזירות שמביא האב בשבילו, כשהוא קטן אינו סומך, כך תירץ ברחש לבב חתנו של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל סימן מ"ג.

ה. ע"פ מה שכתבו הפוסקים גלוני הש"ס גיטין גיטין מ"ב ע"ב ובספרו ציונים לתורה כלל ל"ב, מנחת סולת חלק ג' מצוה קכ"ט, עיין אריכות בספר מעדני אשר חלק ב' פרשת בהר דעבד מתחייב במצוות מגיל י"ב שנים כיון דכל חיובו ילפינן מאשה, א"כ זמן חיובו נמי ילפינן מאשה, וא"כ יכול להיות שהקדיש קרבן בעודו עבד בשנת י"ב ואח"כ שחררוהו בעלים קודם שנת י"ג דנעשה שוב קטן, על זה הוצרך פסוק דאינו סומך אף דבשעת הקדש היה גדול, כך תירץ בפרדס יוסף בפרשתן.

ובמנחת חינוך מצוה קט"ו ס"ק ו' כתב דקטן שהגיע לחינוך מצוה לחנכו וליתן לו לסמוך קרבן, אף שהיא עבירה של עבודה בקדשים וסופה לו איסור בידים דקימ"ל אור"ח סימן שמ"ג דאסור, מ"מ הא כבר כתבו התוס' בפסחים פ"ח ע"א דאע"ג דיש איסור לאכול קרבן פסח שלא למנויו, מ"מ מותר לספות לקטן בידים קרבן פסח, אע"ג שאינו יכול לימנות על הפסח והוא עבירה מותר משום דבמקום חינוך ליכא איסור לספות איסור לקטן, אם כן הכא נמי בקטן שהגיע לחינוך מצוה לחנכו לסמוך, עיין בספר מעדני אשר פרשת כי תצא אריכות בענין האם מותר לאב להליבש את בנו בגד של כלאים בציצית כיון דהוא ספיית איסור במקום חינוך עיי"ש אריכות.

איך היה מותר להתוודות בשעת סמיכת הקרבן

הא וידוי בעינן בעמידה?

קימ"ל אור"ח סימן תר"ז ס"ק ג' בעת אמירת הוידוי ביום כיפור, על המתודה לעמוד, וידוי בעינן לומר בעמידה.

וכותב המגן אברהם אור"ח סימן תר"ז ס"ק ד' ולא יסמוך עצמו על חפץ באופן שאם ינטל אותו החפץ יפול האדם הנסמך עליו.

יש להקשות: איך מתודים בעת סמיכת הקרבן, הרי הסמיכה היא בכל כוחו, וא"כ כישטלו את הקרבן מתחת ידיו בודאי יפול, א"כ איך מתודה אז, הא וידוי בעינן לומר בעמידה, כך מקשה האמרי אמת מגור מובא בספר פסקי תשובה סימן ש"ג, וכן בפרדס יוסף בפרשתן, וכן במועדי ישראל ימים נוראים סימן קע"ט.

איכא כמה תרוצים:

א. דווקא כשנשען על הבהמה ושיווי משקלו מותנה ביציבתו של הבהמה אינו מקרי עמידה, משא"כ כשמרים את זרועותיו לגובה ראש הבהמה ומפעיל כח כלפי מטה וניצב בשתי רגליו על הארץ, והן המהוות בסיס לעמידתו ולא ידיו המפעילות כח כלפי מטה, מקרי שפיר עמידה, כך מתירץ האמרי אמת מגור מובא בפסקי תשובה סימן ש"ג, וכן בפרדס יוסף בפרשתן.

ומקשה האמרי אמת: הרי גם על הכבשים ועל העיזים סמכו בעלי הקרבנות את ידיהם והם הרי היו נמוכים, א"כ הדרא קושיא לדוכתא.

ומתירץ: ע"פ מה דאיתא במדרש תולדות פרשה ס"ה ס"ק י"ז שכבשים ועיזים שבארץ ישראל היו גבוהים הרבה לפי הנ"ל אתי שפיר, עיין בעל הטורים על הצאן הודך לא בעינן סמיכה בכל כוחו.

ב. ע"פ מה שכתב בעבודה תמה לר"י בנבנישתי על סדר עבודת יום הכפורים בפירוש אתה כוננת שאינו מתודה כשידיו מונחות על ראש הקרבן ממש, אלא עומד באימה כעבדא קמי מריה וידיו כפופות וקומתו כפופה ומתודה, כמו שאמרו בתפלה שאסור להחזיק בידיו איזה דבר שלא תתבלבל כוונתו, לפי הנ"ל אתי שפיר, כך תירץ הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א דומ"ץ בירושלים בספרו מועדי ישראל ימים נוראים סימן קע"ט.

האם מותר להביא קרבן היכא שיתבטל מהקרבן מצות סמיכה?

יש להקשות: לפי מה שפירש רש"י דטעמא דב"ש משום דסמיכה אסורה ביו"ט משום שבות והיינו כמימרא דר' יוחנן חגיגה ט"ז ע"ב ולפ"ז ע"כ סברי ב"ש דסמיכת שלמי חובה דאורייתא וסברי נמי דתיכף לסמיכה שחיטה נמי דאורייתא אלא דאפ"ה העמידו חכמים דבריהם אפילו במקום מצוה כדאמר רבי יוחנן שם להדיא ואכתי אמאי התירו ב"ש לשחוט שלמי חגיגה ביו"ט, הא מבטל בידים מצות סמיכה ובדוכתי טובא מקשה הש"ס ומסיק דאסור להביא שום קרבן היכא שמבטל מצות סמיכה בידים וכ"ש הכא דאפשר להביא שלמי חגיגה לאחר יו"ט ולסמוך דהא אית להו תשלומין, כך הקשה הפני יהושע ביצה י"ט ע"מ א', וכן בשפת אמת, וכן בשמחת יו"ט ביצה י"ט ע"א, וכן בספר הערות להגר"ש אלישיב.

ומתירץ: לפמ"ש התוספות גיטין כ"ח ע"ב דהא דמקשינן בכמה דוכתי הא בעינן סמיכה אע"ג דסמיכה לא מעכב מ"מ ראויה לסמיכה בעינן דכל הראוי לביילה, וא"כ אפשר דהכא כיון דמדאורייתא חזי ראוי לסמיכה קרינן ביה ולפ"ז ניחא לן לבטל עשה דסמיכה הכא כיון דאכתי מקיימה מצות סמיכה בשאר קרבנות, משא"כ אם נאמר שלא יביא שלמי חגיגה כלל ביו"ט עקרת מצות עשה דחגיגה לעולם דעיקר מצותו בראשון וכולהו תשלומין ידידיה נ"נהו, כך תירץ הפני יהושע ביצה י"ט ע"א, ועיין בשמחת יו"ט שתיקן, וכעין זה תירץ הגרי"ש אלישיב בספרו ספר הערות ביצה י"ט ע"א.

**מדוע אסור לעשות סמיכה ביו"ט על בהמה
שמותר להקריב ביו"ט הא אין שבות במקדש?**

בפרשתן א' ד' וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו.

איתא במשנה ביצה י"ט ע"א בית שמאי אומרים מביאין שלמים ואין סומכין עליהם, ובית הלל אומרים מביאים שלמים וסומכין עליהן.

וברש"י ז"ל שהסמיכה אסורה משום שבות שבכל כחו היה סומך והוא ליה משתמש בבעלי חיים, ותנן ביצה ל"ז ע"ב אין רוכבין על גבי בהמה.

יש להקשות: מדוע אסרו בית שמאי לעשות סמיכה ביו"ט, הרי קימ"ל אין שבות במקדש דאיסור דרבנן לא גזרו במקדש, א"כ מדוע אסרו לסמוך ביו"ט, כך מקשה בהגהות מרדכי עירובין סימן תקכ"ח, וכן בטורי אבן חגיגה ט"ז ע"ב, וכן בשפת אמת ביצה כ' ע"א.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דאמרינן אין שבות במקדש זה דווקא בקרבן ציבור, משא"כ בשלמי חגיגה לא מקרי קרבן ציבור לכן לא אמרינן אין שבות במקדש, כך תירץ בהגהות מרדכי עירובין סימן תקכ"ח.

אבל בשפת אמת ביצה הערות כ' ע"מ א' הקשה בדגמ' עירובין ק"ג גבי משלשלין את הפסח, משמע דבקרבת פסח אמרינן אין שבות במקדש, ואין לומר דפסח חשיב קרבן ציבור, משום דאתי בכנופיא, דא"כ שלמי חגיגה נמי הוי קרבן ציבור וכן קשה מרש"י ר"ה כ"ט ב' גבי תקיעת שופר בשבת במקדש מבואר דאין שבות במקדש אפילו בדבר שאינו קרבן.

ב. כיון דבית שמאי סבירא דלא בעי תיכף לסמיכה שחיטה אלא סומך עליהם מערב יו"ט, א"כ הוא ליה כשבות שאינה צריכה דלא התירו במקדש לרב נחמן פסחים ס"ה ומוקי לה למתני' הדהתם כוותיה, כך תירץ בטורי אבן חגיגה ט"ז ע"ב.

אבל הטורי אבן דוחה תרוץ הנ"ל: א"כ היכא דלא סמך מערב יו"ט יהיה מותר לסמוך ב"ט לכולי עלמא דהוא ליה שבות דצריכא, א"כ תקשה הא דאמר התם ביצה כ' ע"ב גבי אחד מתלמידי בית הלל שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליו ואמר ליה אחד מתלמידי בית שמאי מה זו סמיכה, דמשמע שהוא לא הקפיד אלא על סמיכה, ולא ידע שהוא עולה, דאלו ידע שהוא עולה הוא ליה למימר מה טיבה של בהמה זו כדאמר ליה התם להלל, וכיון שכן אמאי הקפיד שמא שגג או נאנס ולא סמך מע"ט ומותר לסמוך ב"ט לכ"ע.

ג. כיון דלא בעי בית שמאי תכף לסמיכה שחיטה ממילא סמיכה בעזרה נמי לא בעי, כדמוכח בגמ' זבחים ל"ג דקאמר ואי אמרת תכף לסמיכה שחיטה לאו דאורייתא, סמיכה בטמאים נמי משכחת לה, דהא אפשר לסמוך חוץ לעזרה, וכיון שכן הוא ליה כשבות מקדש במדינה, כיון דאפשר לסמיכה חוץ למקדש, ושבות מקדש שאפשר במדינה אפילו כשהוא במקדש לא התירו כדאמר בספ"י דעירובין קג ע"א לכן אסור לעשות סמיכה, כך תירץ בטורי אבן חגיגה ט"ז ע"ב.

ד. לא כל השבותין שוין, דיש שבות שגזרו עליו אפילו במקדש כגון חזרת ציר העליון ונגר המונח בפ"י דעירובין וסידור הקנים של לחם הפנים ונטילתן בפ"א דמנחות צז ע"א כמש"כ התוס' התם. אבל דוחה: סמיכה לא דמי כולי האי להתם, דבהני אין בשבות זה משום דררא דמצוה, ואפילו סידור הקנים ונטילתם אמר התם טעמא מאי משום עפושי, דלא ליעפש לחם, ככהאי שיעורא לא מעפוש אבל סמיכה ה"ל מצוה גמורה ולא סגי בלאו הכי.

ה. סמיכה שאני הואיל ולכל מסור יש שבות במקדש, ואע"ג דסמיכה בעזרה מ"מ הואיל ומסור לבעל הקרבן י"ל דבכה"ג יש שבות במקדש, כך תירץ שפת אמת מסכת ביצה כ' ע"מ א'.

אבל בהערות הקשה על זה: הרי בגמ' עירובין ק"ג ע"א גבי משלשלין את הפסח משמע דבקרבת פסח אמרינן אין שבות במקדש, אע"ג דמסור לכל, וכן קשה מרש"י ר"ה כ"ט ב' גבי תקיעת שופר בשבת במקדש, דמבואר דא"ש במקדש אפילו בדבר המסור לכל.

קרבן שפטור ממצות סמיכה

האם מותר להחמיר ולעשות סמיכה בימות החול?

הנה בגמ' ביצה כ' ע"א איתא כמה טעמים בהא דסבירא ליה לבית שמאי שאין סומכין ביו"ט.

או דסבירא ליה: דלא בעינן תיכף לסמיכה שחיטה. או דסבירא ליה: שלמי חובה אינם טעונים סמיכה.

יש להקשות: לטעם דסבירא ליה לבית שמאי דאין סומכין על שלמי חובה ביו"ט, משום דסבירא ליה דלא בעינן, א"כ מדוע בחול סבירא ליה שמותר לסמוך, הא כיון שאין צריך לעשות סמיכה, א"כ כשעושה סמיכה עושה עבודה בקדשים, וליכא למימר שאינו סומך בכל כוחו דבכה"ג גם ביו"ט אינו אסור, כך הקשה בגליון הש"ס להגאון רבי עקיבא אייגר ביצה כ' ע"א, וכן בפני יהושע שם, וכן בשפת אמת שם, וכן בשער המלך פרק ג' מהלכות מעשה הקרבנות, וכן בצל"ח, וכן ברש"י שם, וכן בקהלות יעקב ביצה כ' ע"א, וכן במנחת שלמה ביצה כ' ע"א, וכן בספר הערות להגרי"ש אלישיב שליט"א, ועיין בשיטה מקובצת שם.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה דסבירא ליה לרש"י חולין פ"ה ע"א ד"ה סומכות רשות דלרבי יוסי דנשים סומכות רשות מותר להם לסמוך בכל כוחם, ולא אמרינן דהוא עבודה בקדשים, א"כ לרבי יוסי כמו שנשים אע"ג דלא בעי סמיכה מ"מ מצי למיעבד סמיכה, הכי נמי בשלמי חגיגה לבית שמאי אע"ג דסבירא ליה דאין טעונין סמיכה, מ"מ אי בעי למיעבד עבדי, אלא דביו"ט סבירא ליה לבית שמאי דאין סומכין אף מתורת רשות, משום דהוא ליה משתמש בבעלי חיים, כך תירץ בשער המלך פרק ג' מהלכות מעשה הקרבנות, וכן תירץ מדעת עצמו מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, עיין מאירי כאן.

ב. מה דאסרה התורה לעבוד עבודה בקדשים, היינו אם מתכוין לצורך עצמו, אבל אם אינו מתכוין רק עבור הקרבן לא נחשב עבודה, עיין תוס' פסחים ס"ז ע"ב לו יאה שאינו מחויב בכך מ"מ אם רוצה לקיים מצוה מן המובחר להחשיב את הקרבן יותר, כל דלא מתכוין עבור עצמו רק עבור הקרבן לא נחשב עבודה, והרי דרשינן בגמ' פסחים כ"ז ע"ב גבי פרה אדומה אשר לא עובד בה דבעינן דוקא עבודה דניחא ליה, אבל לא ניחא ליה לא, וא"כ הכי נמי בעינן שיתכוין לטובת עצמו לשם מלאכה אז הוא מלאכה, ולא אם מחשב רק לצורך הכשר קרבן, והא דפריך בגמ' חגיגה ט"ז ע"ב דאך יכול להיות דמשום לעשות נחת רוח לנשים עבדינן עבודה בקדשים, הוא מכח מראית העין דנראה כעובד עבודה בקדשים או כיון דהוא מכח נחת רוח הוא כמתכוין לטובת עצמו והוא כעבודה ממש, אבל באיש לא שייך עבודה בקדשים דבשלמא בנשים דליכא בהו שום סמיכה מן התורה לכך הוא מראית העין דנראה כעבודה, אבל בזכר כיון דבשאר קרבנות חייב הוא בסמיכה רק בשלמי חובה פטור מסמיכה, ליכא מראית עינן, כך תירץ הגאון רבי שלמה קלוגר בבגדי יו"ט ביצה כ' ע"א, ובקהלות יעקב שם.

ג. מה שנזכר כאן דאין סומכין ביו"ט היינו לסימנא בעלמא דמיירי בשלמי חובה, אבל באמת אף בימות החול אסור לסמוך דהוא עבודה בקדשים, כך תירץ במנחת שלמה, אבל מרש"י לא משמע כן.

מכתבים למערכת

איך הקים משה רבינו את המשכן בשבת הא בניו בית המקדש אינו דוחה שבת

מה שהקשתם על הא דאיתא במדרש אמר רבי חייא בר יוסף כל שבעת ימי המלוואים היה משה מפרקו ומעמידו ב' פעמים בכל יום דיש להקשות הרי בתוך כל שבעה ימים יש שבת, א"כ איך הקים בכל יום, הרי בניו ביהמ"ק אסור בשבת, א"כ היאך הקים משה את המשכן בשבת, ותרתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א הו"מ"ז מחוקי הת

נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא במדרש שנחמא פרשת פקודי אמר משה רבנו של עולם אינו יודע להעמידו, אמר ליה עסוק בידך ואתה מראה להעמידו, והוא עומד מאליו, ואני כותב עליך שאתה הקמתו, א"כ לא קשה כלל דמשה לא העמידו כלל, אלא היה נראה כמעמידו.

הרה"ג רבי יצחק מאטצען שליט"א וליאמסבורג מח"ס האיל משה

הרה"ג רבי שמואל ישראל שטרן שליט"א בני ברק

נראה לציון מה שכתב בחתם סופר בספרו תורת משה פרשת ויקהל ד"ה ששת ימים וז"ל הרי"ש פרק ערבי פסחים סימן י"ג הקשה, אי ס"ד משה רבינו ע"ה מת בשבת איך כתב י"ג ספרי ס"ת באותו היום, ומשמע מאחרונים שנתכו מעצמם ע"י השבעה וכדומה על כן הותר בשבת, ולכאורה יש הכרח גדול לדנין זה, דהרי אין הקמת המשכן דוחה שבת ובשעת ימי המלוואים שבת בכלל והוקם המשכן בכל יום משה רבינו לבדו, אלא ע"כ דברדך נס נבנה.

הרב מרדכי ברוכאוזה שליט"א טבריא

נראה לתרץ דשאני הא שיהיה הוראת עשה שהיה המצוה להקים ו' ימים כדררשנין מקרא תקים, מש"כ בסתם בניו בית המקדש דיש מיעוט שאינו דוחה שבת.

הרב שלמה כהן שליט"א קרית ספר

מה שהבאתם לתרץ במשה נבוא עור כמה ליום א"כ הויה שנים שעשאהו דפטורים, יש להעיר לפי מה שכתב בשו"ת בית שערים יו"ד סימן ט' דבבונה ליכא פטור של שנים שעשאהו, כיון שתנן במשנה הבונה כל שהוא חייב, וא"כ כל אחד עשה לפחות כל שהוא.

איך הסתפר מרדכי בטי"ו בניסן הרי היה חול המועד פסח

מה שהקשתם בשם המהר"ן חיות על הא דאיתא בגמ' מגילה ט"ז ע"א א' דהמן סיפר את מרדכי, דיש להקשות איך היה מותר למרדכי לגלח שער, הרי אותו היום היה ט"ו בניסן כמו שכתב רש"י מגילה ט"ז ע"א ד"ה הלכות קמיעה והויה חול המועד פסח, א"כ איך הסתפר, ותרתם בכמה אופנים.

הרה"ג רבי יהושע העשיל פדווא שליט"א מאטסטרא

נראה לתרץ ע"פ מה שכתב בשו"ת נודע ביהודה דמותר להתגלח בחול המועד כדי לראות את השר, לפי הנ"ל אתי שפיר.

איך יקוים מצות מתנות לאבינוס לעתיד לבא הרי לא יהא עניים

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בפייט לשבת זכור כל המועדים יהיו בטלים, ימי הפורים לא נבטלים, דיש להקשות הא"כ באפשרות לקיים מצות מתנות לאבינוס או, דהרי יקוים הקרא לא יהיה בך אביון, ותרתם בכמה אופנים.

הרב ירמיה צבי עקשטיין שליט"א גלדון

נראה לתרץ ע"פ מה שכתב החתם סופר פרשת ראה ע"פ סי' דהא דכתיב כי לא יחד עני הכונה שאין אתנה בטוח שלא יודע עוד אביון כל ימי עולם, דאל"כ יתבטל מצות צדקה ממנין תרי"ג מצוות כיון שלא יהיה עני, לפי הנ"ל אתי שפיר.

האם מותר לקטן להניח תפילין

מה שהקשתם בגליון המיוחד שיצא לכבוד שמחת בית בעלוא בנינו תפילין על שיטת העיסור מובא ברמ"א אור"ח סימן ל"ז דקטן פחות מבן י"ג אסור לו להניח תפילין דאנו יכול לשמור על קדושתו, דיש להקשות מהא דאיתא בגמ' גיטין נ"ב ע"א דאפטרופוסין קונים תפילין ליתומים, חזינן דאך קטנים מניחים תפילין, דאפטרופוס אין רק לקטנים, ואין עושם אפטרופוס לגדולים, ותרתם.

הגאון חיים אהרן בלייער שליט"א מח"ס חוקי חיים הו"מ"ז ביהושע

נראה לתרץ דהרי יתום שהעמידו עליו אפטרופוס בקטנותו, כשהגדיל ועדיין אינו יודע לישא וליתן בדעת כגדולים משאירים אותו תחת האפטרופוס כמבואר בתרומת הדשן ונפקס ברמ"א הלכות ריבית סימן ק"ס סי"ג י"ח דהתיר לאפטרופוס להלוות מעות יתומים ברביית דרבנן כל זמן שלא הגדיל היתום לעסוק במעותיו כדרך שאר אנשים אע"פ שכבר הוא בן י"ג שנה הואיל ולא הגיע לכלל דעת מקרי יתום לענין זה, וא"כ יש לומר דהגמ' מיידי ככה"ג שהגדיל ועדיין הוא תחת האפטרופוס ואו הוא קונה לו תפילין כשנעשה בן י"ג כיון דיש לו קצבה.

האם בזמן הזה יכול משיח להגיע בשבת או בערב שבת

מה שהבאתם בשם הרה"ק רבי שר שלום מבעלזא ז"ע שאמרו לו בעת שאיבת מים שלנו למצות מצוה בערב פסח שנוכה לשנה הבאה בירושלים וכדרך המברכים, ועל זה השיב להם למא דהווא דהווא הבאה, הלא אנתו מאמינים ומתכים שגם במים הללו שנקח עתה נזכה לאפותו עוד ביום מחר ערב פסח בירושלים ולאכלו שם כשיבא משיח צדקנו לגאלנו, ואי משום שאמרינן בגמ' שאין אליהו בא לא בערב שבת ולא בערב יו"ט ע"כ כל זה נובל לחכות גם עתה בערב פסח ואם יקשה לנו מהגמ' הזאת, והלא כמה פליאות וקושיאות ואיבעיות שיש לנו בגלות יתרון, א"כ יתרון גם זה, והקשתם בשם אחרונים הרי יש אולם מפורשת שאין משיח בן דוד בא בערבי שבתות, ומה שייך לתרץ, וכי יש ספק בהלכה זו, ותרתם בכמה אופנים.

הרה"ג רבי אברהם חיים הרש שליט"א בני ברק מח"ס ביהושע אברהם

הבה"ח יוסף יהודה שטיינמעץ נ"י"ו ישיבת הניח בני ברק

נראה לתרץ ע"פ מה שכתב במשמר הלוי להגרמ"מ הלוי שולזינגר שליט"א בקונטרס אני מאמין דמה דאמרינן בגמ' שאין אליהו בא לא בערב שבת ולא בערב יו"ט זה דהווא בגאולה דביתה ענין בפליתי סימן ק"ו בסוף הקונטרס בית הספק, וכן בשו"ת חתם סופר חלקו סימן צ"ח אולם אס נזכה לגאולה לא אחישנה א"כ יכול לבא בכל רגע אף בערבי שבתות וערבי ימים טובים ואפשר דזה כוונת קדשו.

מדוע מי טעה ונתן צדקה לעני ברשות הרבים בשבת חייב הא הויה טעה בדבר מצוה

מה שהקשתם בשם הפוסקים על הא איתא דאיתא במשנה שכתב ב' ע"א פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והכניס בעל הבית חייב, וכתב רבינו עובדיה דלחכי נקט הוצאה בלשון עני ועשיר, דאגב אורחיה קמ"ל דמצוה הבאה בעבירה אסורה וחיובין עליה, דיש להקשות הרי קמ"ל טעה בדבר מצוה ועשר מצוה פטור א"כ הכי נמי טעה במצות צדקה, א"כ מדוע חייב העשיר, ותרתם בששה אופנים.

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

מה שהבאתם תרוץ בשם אחיעזר חלק ג' סימן פ"ג ע"פ מה שכתבו החס"ד דמייירי בעני נכרי אתי שפיר שאין כאן מצות צדקה, יש להעיר על זה, דעדיין לא מתרץ את דברי רבינו עובדיה דכתב דלכך נקט עני ועשיר לומר דמצוה הבאה בעבירה חייבין עליה, ואם מייירי בבכרי ליכא כאן צדקה כלל.

הרב אברהם הכר שליט"א ירושלים

יש לציון עוד תרוץ שכתב בשו"ת חמדת שלמה יו"ד סימן א' וז"ל דכיון דקמ"ל דמתנה לעני אינו רשאי לחזור אפילו גמר בלבו, א"כ כבר עשה המצוה קודם שנתנו ליד העני כיון דכבר וכה בו העני, א"כ לא שייך טעה בדבר מצוה כיון שעשה את המצוה קודם העבירה.

איך אמרינן בתפלת מוסף או מסיני נצטוו ציווי פעליה כראי הא כבר נצטוו במרה

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דתיקנו אנשי כנסת הגדולה בתפלת מוסף בשבת, תננת שבת וכו' או מסיני נצטוו ציווי פעליה כראי, וקשה דהא על שבת כבר נצטוו במרה, ותרתם בשבעה אופנים, ובאחד מן האופנים תרתם ע"פ הרמב"ן שמות פרק ט"ז שכתב דלא נצטוו במרה רק הודיעם את המצוות שיעשו אחר שיצטוו.

הרב משה רוקח שליט"א ירושלים

יש להקשות על הרמב"ן בגמ' שבת פ"ז ע"ב דנחלקו שם רבא ורב אחא בר יעקב דכתיב בפרשת יתרו ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני, דרבא אמר שיצאו מרפידים בשבת ובאו למדבר סיני ביום ראשון, ורב אחא בר יעקב סבירא ליה דלא נסעו מרפידים עד יום ראשון, ואמר שם ומפליגי בשבת דמרה דכתיב כאשר צוך ה' אלוךך ואמר רב יהודה כאשר צוך כמרה מר סבר אשבת איפקוד אתחומין לא איפקוד ומר סבר אתחומין נמי איפקוד, ומבואר בגמ' להדיא דבמרה נצטוו לקיים שבת, ויש ליישב דאין כונת הרמב"ן שלא נצטוו עד שבאו לסיני, דהרי פסוק מפורש במן שהזהיר אותם שלא לבשל בשבת, אלא כוונתו עד שבאו למדבר סין באלוש לא נצטוו, מה שגילה להם במרה, ולכן למ"ד דנצטוו על תחומין במרה דהיינו לקיימו כשיגיעו לאלוש, לכן לא נסעו מרפידים שהיה אחר אלוש.

תגובות אפשר לשלוח למחבר הרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
עד ליום ג' בערב בלבד
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

ברכת מזל טוב ליידינו
הגאון רבי יעקב עקיבא רבינוביץ שליט"א
בית שמש
לרגל השמחה בהופיע חלק ג' של ספרו הנפלא
"בנין יעקב"
על הלכות בשר בחלב
יהא רעוא שיזכה להמשיך בהפצת תורה
בלא שום מניעות לאורך ימים ושנים

גליון זה נודב לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת חיה צפורה פרבר ע"ה
בת יבלחט"א הרה"ח ר' משה הי"ו
נפטרה בדמי ימיה ד' אדר תש"ע
הונצח ליום השלושים לפטירתה
ת.ג.צ.ב.ה.